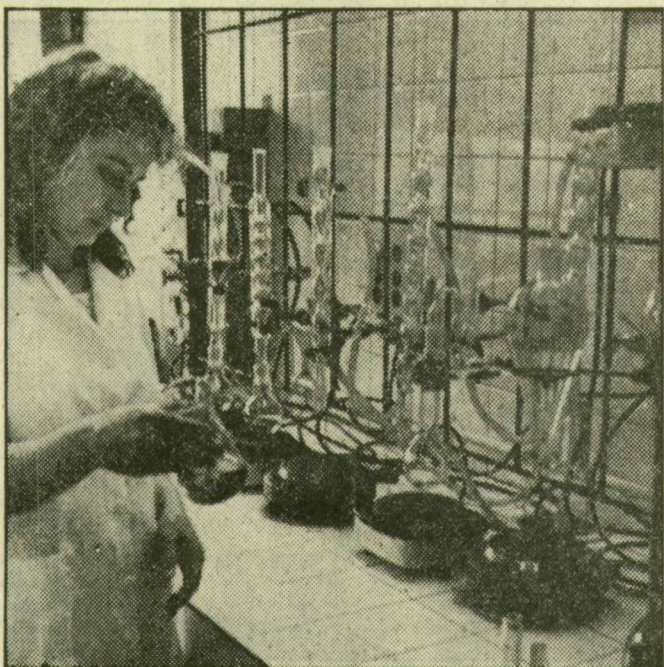

Kórokozók a környezetben

Régi igényt elégít ki az Alsó-Tisza Vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság azzal a vaskos kötetével, amelyet működési területének környezeti állapotáról állított össze. A kézikönyvnek ugyan kissé súlyos stencilezett kiadványt azonban bátran ajánlhatjuk — akár saját sokszorosítás árán is — mindazoknak a szakembereknek, intézményeknek és pártoknak, amelyeknek a környezetvédelem törvény adta köteleességük, vagy netán „csak” emberi felelősségérzetük táplálta szívügyük.

Az alapvető tájékoztatás mellett a helyes környezetvédelmi szemlélet kialakítására is alkalmas ez az összeállítás. S hogy ne csak a beavatottak szűk köre értesüljön arról, egyáltalán mi-féle környezetben élünk ezen a tájon, olvasóinkkal is megosztjuk a szakemberektől szerzett ismereteinket.

Somogyi Károlyné felvétele

A felszíni vizek szennyezettségét is vizsgálják az Atikövizig-nél

Hulladéktermelők

Miként a legkisebb háztartásban is legfőbb ellensége a háziasszonynak a napi munkavégzés közben keletkezett szemét, ugyanúgy csúfítják és károsítják egy-egy település rendjét, tisztaságát a mindennapi tevékenységek során „termelt” hulladékok. Van ezek között teljesen ártalmatlan, amely legfőbb csak a szemét szűrje az embernek, ha rendetlenül tárolják. Az egészségre nem ártalmasak ugyan, ám a józan ész megáll, ha kiderül: pénz hajítunk ki velük, amikor a szemétkukába kerülnek, holott értékes másodnyersanyagként ismét felhasználhatók lennének.

Ennél is több kárt okoznak azonban az úgynevezett veszélyes hulladékok, amelyek az ipar, a mezőgazdaság és a szolgáltatások „termelnek”. A több mint 170 ezer tonnából csaknem 15 ezer tonnának az ártalmatlanítására, hasznosítására jelenleg nincs megfelelő eljárás, vagy egyszerűen nincs pénz megfelelő kezelésére. Ennél több az a mennyiség, amelynek tárolása nem elégíti ki a biztonsági követelményeket. Csongrád, Bács-Kiskun és Békés megye területén sajnos, nincs ipari veszélyes hulladékokat égető komplexum, de olyan telep sem, ahova véglegesen el lehetne helyezni őket. Így aztán a termelők saját telephelyükön tárolják ezeket az anyagokat.

Hogy Szegeden melyik vállalat a fő „bűnös”? Úgy tűnik, az NKFFV, amely a győői területén mára már mintegy 30 ezer köbméter, főként olajtartalmú hulladékokat halmozott fel. Nemi reményt nyújt, hogy a vállalat hozzákezdett ártalmatlanításához. Ugyancsak Algyón, a Fémselekt Kiszóvetkezet telephelyén 900 tonna vegyes galvaniszap gyűlt össze, igaz, betonozott

tárolótérben, fedett hordókban. Az Ikarus szegedi gyárában pedig az ott tárolt 400 tonna festékszappal okoz gondokat. Egyedül az egészségügyi hulladékok sorsa látszik megoldottnak, a SZOTE-n már próbaüzemelő hulladékégetőben.

A tárolás; színvonal alatti

Hogy mi minősül úgynevezett települési hulladéknak, arról valamennyiünknek van némi fogalma, hiszen a legtöbbet mi magunk, a lakosság „termeli”. A szilárd halmazállapotúakat a városi ember a kukába dobja, onnan szállítják el az illetékes vállalatok a kijelölt szeméttelpre. A szervezett szemétyűjtést is igencsak megnehezíti, hogy rosszak az utak, s elavult a járműpark. Az illegális lerakók állapotát megfőlélegesen is esetelni: aki úton-útfélen találkozott ilyennel, az bizonyára kellőképpen elszörnyed a látványtól is. Azt meg nem árt tudatosítani, hogy az efféle szeméthegyek nemcsak a táj képét rombolják, nemcsak a talajt és a vizet szennyezik, hanem a rácsálók, a rovarok elszaporodása miatt fertőzések forrásai lehetnek.

Hogy milyen lenne a hulladékok szabályos tárolása? Első követelmény a rendezett elhelyezés, a folyamatos tömörítés. Illenék földdel beföldni az elterített szemétket, s az egész telephelyet bekeríteni, karbantartott órárokkal avagy fákkal, amelyek eltakarnák a látványra kényes szemek elől.

Ezzel szemben a szakemberek sommás véleménye: „Működési területünkön a szeméttelpek állapota az előírások feltételeit nem elégíti ki.” Alig van rendelkezésben előírt kerítés, kapu, hát még órház a szeméttelpek területén, de a még megfelelő útbaigazítást adó

tábla is hiányzik legtöbbször. Sőt a meglevő néhányat is rozsdás marta, így olvashatatlan.

Nem mindig sikerül betartani a belterületől mért előírt 1200 méteres távolságot sem: a hulladéklerakóhelyek 40 százaléka a kritikus 1000 méteren belül van, sőt 10 százalék a lakóházak közvetlen közelében. Rendkívül veszélyes helyzetet teremthet, ha 50 méteren belül felszíni víz található, netán csatorna vagy egyéb vízfolyás. Márpedig erre is van példa a három megyében. Összességében „...településeink hulladékéltelvezése színvonal alatti, a minimális követelmények be nem tartása szélsőséges következményeket is előidézhet, amely az azonnali megszüntetést követelné még az esetek 22 százalékában.”

Mi ömlik a Tiszába?

A szaknyelven folyékony hulladéknak nevezett szennyvizek „kezelése” szintén igen kezdetleges ezen a vidéken. Csongrád megyében főleg természetes mélyedésekben, volt bányagödörökben, illetve mesterségesen kialakított medencékben folyik az „ártalmatlanítás”, a közsémi szikkasztással. A szennyvízszippantás és -szállítás a Csongrád Megyei Településtudatási Választási feladata, bekapcsolódna azonban ebbe a munkába kisiparosok, termelőszövetkezetek és vízművállalatok is. Szentesen a szennyvíztisztító és Makó-Rákoson a szennyvízkezelő telep fogad ártalmatlanítandó folyadékokat.

S hogy mi történik a Szegeden kiszippantott szennyvízzel? Az itt keletkező „folyékony hulladék” kezelés nélkül kerül a Tiszába. Tehát úgy tessék majd nyáron lubickolni hús habjai között...

Chikán Ágnes

Sajtóregula

Nyíltan sajtópárti, ám leplezetlen sajtóellenes, nyíltan nyilvánosságpárti, de burkoltan cenzurabarát vélemények ütköztének zaja a parlamenti vitában elnyomta a szabad sajtó értékei védelmében felhozott érveket. *Megszületett az új sajtóregula.* A személyiségi jogok megsértése címén a bíróság ezután ötszáz ezer forintig terjedő bírsággal sújthatja a vétkesnek talált szerkesztősejteket.

És még jó, hogy a sajtó most ennyivel megúsza. Hisz akadt olyan indítvány is, hogy ezt az összeget — amely egyébként nem is az ügy sértettjét illeti — egymillióra kellene emelni: az új lapok indítását pedig jelentős óvadék letételéhez kellene kötni. Csak zárójelben jegyezzük meg: az elfogadott törvénymódosítással sem a jogi bizottság, sem az illetékes miniszter nem értett egyet.

A sajtótörvény előkészítésének egészét áthatotta a politikai átmenet kiélezett vitái miatt, egyfajta sajtóellenes hangulat. Ennek hangadói deklaráltak a nyilvánosság mellett tették le voksukat, sőt annak védelmében léptek fel, de az általuk javasolt, konkrét megoldásokkal apránként igyekeztek visszavenni a sajtószabadsággal jutalmazott többletjogokat. Nem véletlen, hogy az új sajtótörvény tervezetéről — ami csak később kerülhet az új Parlament elé — egyenesen lesújtó volt az újságíró-szövetség illetékes bizottságának a véleménye.

Nem kell találgatni, mi indukálhatta a béklyóitól megszabadult, szabad sajtó első lépései ellen induló támadásokat, s nem egyszer kifejezetten sajtóellenes hangulatot. Ez a sajtó adott hírt a képviselői visszahívásokról, ez a sajtó adta közre a Bős-Nagymaros-vízlépcső mellett szavazó honatyaik nevét, bírálta meg legutóbb a nyílt szavazás ellen fellépőket. Ez a sajtó már minisztereket is megbukdattott. Mondhatnánk, ez a sajtó felcseperedett.

Nem hinném hát, hogy jó irányba tartana a jogalkotás akkor, ha néhány szél-

sőséges példából kiindulva, mégis általánosságban ítéli meg és ítelteti el a sajtót, az újságíró szakmát. Ha egyfajta, büntető jellegű szankció beiktatásával igyekszik azt — úgy mond — megregulázni, a bírsággal „kifejezésre juttatva azt a társadalmi rosszallást, amit a jogvértés kiváltott” — hogy a törvény indoklását idézzük.

Hangsúlyozzuk: nem az ellen van kifogásunk, hogy a jogsértő elnyerje „jutalmát”, de attól tartunk, hogy az új rendelkezés inkább a megfélemlítés, mintsem a megelőzés eszköze lesz. Hiszen, mint mondtuk, az így kiszabott összeget nem is a sértett kapja, aki ezért nem is lesz érdekelt a perindításban. A nem vagyoni kártérítés alkalmazási köre pedig a Legfelsőbb Bíróság állásfoglalása nyomán nemrégiben egyébként is kibővült. A jogsértővel szembeni fellépés jogi arzenálja eddig is gazdag volt: Az újonnan bevezetett bírság viszont az iménti vagyoni követelések érvényesítését sem zárja ki.

Kétségtelen: napjainkban rendkívül megnőtt a sajtó felelőssége. Sokak szerint ez ma az egyetlen „legitim” hatalom. Indokolt tehát, hogy törvényes garanciák korlátozzák. S fel kell szólalni a felelőtlen híresztelések, a szennylapok rágalma-zói ellen is. Hiszen a sajtó mégsem válhat a felelőtlen híresztelések terepévé.

Ugyanakkor arra is emlékeztetünk: az igazság csak konkrétum lehet! Vissza kell tehát utasítani a sajtót „általában” érő bírálatot. Nincs ugyanis ma annyi, újságíró elmarasztaló konkrét érv — sajtóperben hozott ítélet —, amivel a sajtó megrendelését célzó, mostani törekvéseket igazolni lehetne. Főként, ha a gyakran mondva csinált érveket a mérlegen a sajtószabadsághoz fűződő nyomós közérdek mellé helyezzük.

Bodnár Lajos

Megértést a kisemberek szívébe!

— mondja a hazai románok vezéralakja

Azt mondja Petrusán György, a tanárképző főiskola román tanszékének vezetője, mostanában gyakran kérdezik a hazai románokat, hogyan élik meg ők a magyar-román viszony változásait. (A tanszékvezető nem ismeretlen városunkban, a magyarországi nemzetiségiek körében. Mint a demokratikus román szövetség vezéralakja, többször föltűnt sokak által vitatott, progressziót, változást sürgető gondolataival, nézeteivel. Nem oly régen a román szövetség elnöki tisztéről lemondott, de most ismét ott találni az első vonalban: divatos terminológiával élve, amolyan ellenzéki tanácsadó testület élén). Számos példát sorol, mennyire kusza, ellentmondásos az emberek reakciója. S úgy vélekedik, egyre nyíl-

vánvalóbb, hogy egy közép-kelet-európai nacionalista hullám küszöbén állunk, hacsak nem sikerül meggátolni, s végre az e tájon élő népek együttélését európai módon rendezni.

— Véleményem szerint, nem lehet eléggé hangsúlyozni, mennyire fontos a két ország többségi nemzetéhez tartozók véleménye, hangulata. A kisebbségekben élőknek őket kell megnyerni Magyarországon és Romániában egyaránt. Mondhat Budapest és Bukarest, amit akar, ha a kisemberek szívében más lakozik, nem lesz megbékélés.

— A kisembereket pedig alaposan megdolgozták az elmúlt évtizedekben.

— Igen, sajnos, Európának ezen a fertályán éppen erre játszottak rá. Gyűlöletet, ellenszenvet szítottak az etnikumok között. A Ceausescu-rendszer kivált. De több kárt, mint hasznót hozott a magyar pártállam által hirdetett szemfényvesztő nemzetiségi politika is.

— Politikusok, ideológiai „jönnek-mennek”, rombolnak — végérvényesen?

— Hát, máshonnan is eredeztethető ez a kelet-európai nyavalya. Meggyőződésem, hogy történetiőrünk a nemzeti öntudatra ébredés, a nemzeti államok kialakulása óta rossz úton járnak. A környező népek történelmi például jórsát azon fardoztak, hogy saját nemzetük identitásjegyeit hangoztassák, azokat, amelyek a többi néptől megkülönböztetik.

— Miért baj ez?

— Mert a mítoszkeresés, az egyéni vonások felnagyítása, eltúlzása, saját nemzeti erényeik mások fölé he-

lyezésével óhatatlan háttérbe szorulnak a nemzet- és honalapító érdemekkel nem rendelkező nemzetiségiek. Hisz mi sem természetesebb, az érdemet kért a többségi nemzet vezető szerep illeti meg, vagyis nincs egyenjogúság. Ez a kirekesztés, illetve beolvasáson alapuló alá-fölérendeltségi viszony táplálja évszázadok óta a nacionalizmust.

— A nemzetközponitű történetírás és politizálás teljességgel képtelen lenne elfogadni a kisebbségek aktivizálódását, jogköveteléseit? Ismert az illýési gondolat is: a nemzetiségek jogtiprásával a többségi nemzet is csorbúl.

— A kelet-európai országok sajnos, vajmi keveset tettek egymás kultúrájának, nyelvének megismeréséért, kivált a megértés szellemének meghonosításáért. Napjainkban, ha késve is, ezen kellene fáradoznunk mindannyiunknak. Győtrelemes lesz, mert nincs hagyománya, kialakult gyakorlata ennek a misszióknak.

— Ön hogyan fog hozzá?

— Kellő realitással, és mérhetetlen türelemmel. A többségi nemzet bölcsességére kell alapozni, nem a hatalomra. Különösen Romániában, ahol általános az ingerültség, elégedetlenség, s az erőszakolt lépésekkel szemben nem várható tolerancia.

A kisemberek mellett óriási a felelősségük a kormányoknak, a politikusoknak. Minden sándaság nélkül, kellő tisztességgel és következetességgel érvényesítik-e a nemzeti és nemzetiségi érdekeket? Fölismerik-e, sehol nincs demokrácia új szellemű nemzetiségpolitika nélkül?

Mag Edit

Dokumentumfilm Apajpusztáról

Immár dokumentumfilm is őrzi, mi történt Apajpusztán. A Magyar Filmszemlén ma ismerheti meg a közönség a példátlan méretűnek nevezett környezetszennyezés körülményeit. A film elkészítéséhez azért járult hozzá 2,6 millió forinttal a Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Minisztérium, hogy a hatóságok, illetve az állampolgárok egyaránt levonhassák a megfelelő következtetéseket.

Apajpusztán, a Kiskunsági Nemzeti Park szomszédságában létesített veszélyeshulladék-tároló telepen rendezetlenül, szabálytalanul tárolnak még ma is igen sok anyagot. Ezek átrakodása, elszállítása már megkezdődött, de rendkívül vontatottan halad.

Szellemkép

A szellemkép, ugye, szellemből áll és képből. Ha nagyon egyszerűsíteni, akkor még talán azt is ki-mondanánk, hogy egy darab szellemkép egyenlő egy szellem plusz egy kép.

Innen nézve a szellem: szegedi. A kép szintén szegedi.

Kevésbé áttételesen és jóval tényyszerűbben: a szegedi egyetemi és főiskolai szellemközpontok termékei egyre gvarapodnak, jelezvén, mégis csak termékenyítő hatású itt a levegő. Van ugye a Harmadkor, ez a színvonalas, izgalmas folyóirat. Lesz, a hírek szerint a Pom-

pei, az előbbiből kiöregedőnek, és persze a városnak. Van az Aetas, a történezsze Harmadkor-rangú folyóirata, izmosan, vérpezsdítő eszmerenddel. Él és nagyokat léleze a fővárosban a Nap-pali Ház, Hévízi és Szijj tanár urak szép elméműve, szigorúan Szegedről átszállított alapokon. Pécsen, a Jelenkornál két szegedi harmadkoros szerkeszt immár, s nem okoz számunkra meglepetést, ha hazánk bármely folyóiratában, évkönyvében Háry Jánostól Kurdi Fehér Jánoson át a mi Darvasi Lászlónkig beszegve szegedivel találkozunk. Mert ez így van rendjén. Ilia Mi-

hály, Vörös László, Annus József, Baka István városai ez.

A kialakult rend — természetéből adódóan — rendszert szült. Megjelent ugyanis a Szellemkép című mozgókép-elméleti folyóirat. Szerkesztői (Dér András rendező mellett): Fuksz Lehel és Medgyesi Gabriella. Előbbi festőművész-operator, utóbbi költő-rendező. Mindkettőjükéről írt már a Dél-magyarország: tehetséges emberek. Itt végeztek, Szegeden.

A szellem adott. A kép kiteljesedőben.

D. I.